

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: daniel.kunstat@soc.cas.cz

Postoje k podobě politického systému

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2008, v08-02</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>4. 2. – 11. 2. 2008</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1062</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PD.51, PD.52, PD.53, PD.54, PO.31, PO.35, PO.36, PS.16 d),f)</i>
Zveřejněno dne:	<i>21. dubna 2008</i>
Zpracoval:	<i>Daniel Kunštát</i>

Součástí únorového šetření CVVM SOÚ AV ČR bylo i několik otázek, které se týkaly názorů respondentů na podobu politického systému.

Nejprve byli všichni respondenti dotázáni, jak jsou spokojeni s fungováním demokracie v naší zemi.¹ Stejná otázka přitom byla položena rovněž v letech 2004 a 2007.

Tabulka 1: Spokojenost s fungováním demokracie v ČR (v %)

	prosinec 2004	únor 2007	únor 2008
Rozhodně spokojen	1	4	4
spíše spokojen	39	46	44
spíše nespokojen	48	34	37
rozhodně nespokojen	7	11	14

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

¹ Znění otázky: „Jak jste celkově spokojen s fungováním demokracie v naší zemi? Jste rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen?“

Téměř polovina (48 %) českých občanů je spokojena s fungováním demokracie v naší zemi, nespokojenost vyjádřilo 51 % dotázaných. V porovnání se situací v únoru 2007 vzrostl podíl občanů nespokojených s fungováním demokracie v naší zemi o 6 procentních bodů, naopak v prosinci bylo nespokojených o poznání více (55 %).

Spokojenost s fungováním demokracie u nás vyjadřují častěji mladí lidé ve věku od 15 do 29 let, respondenti s vysokoškolským vzděláním, dotázaní, kteří svoji životní úroveň označili za dobrou, a voliči ODS.

Další otázka mapovala, do jaké míry je podle dotázaných pravděpodobné, že v příštích pěti letech u nás budou zrušeny politické strany a rozpuštěn parlament (viz tabulku 2).²

Tabulka 2: Pravděpodobnost zrušení parlamentu a rozpuštění politických stran v příštích pěti letech (v %)

	prosinec 2004	únor 2007	únor 2008
Je to velmi pravděpodobné	2	2	2
je to možné	7	10	7
není to příliš pravděpodobné	37	30	29
není to vůbec pravděpodobné	44	50	56
neví	10	8	7

Pouze 2 % českých občanů se domnívají, že je velmi pravděpodobné, že v příštích pěti letech bude v ČR rozpuštěn parlament a zrušeny politické strany. Za možné to považuje 7 % obyvatel ČR. Naprostá většina oslovených se domnívala, že je nepravděpodobné, že by došlo k rozpuštění parlamentu a zrušení politických stran (podle více než poloviny oslovených to dokonce není vůbec pravděpodobné). V porovnání s předcházejícími šetřeními je zřejmé, že stále více občanů nepovažuje tyto nedemokratické kroky za pravděpodobné.

Zrušení parlamentu a rozpuštění politických stran častěji připouštějí nezaměstnaní, dotázaní se středním vzděláním bez maturity a přívrženci KSČM.

Doplňující dotaz zjišťoval, zda by dotázaní osobně s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran souhlasili či nikoliv.³

Tabulka 3: Souhlas s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran (v %)

	prosinec 2004	únor 2007	únor 2008
rozhodně souhlasí	6	10	12
spíše souhlasí	21	20	20
spíše nesouhlasí	28	28	28
rozhodně nesouhlasí	26	24	27
neví	19	18	12

² Znění otázky: „Někteří lidé se domnívají, že by se v této zemi vládlo lépe, pokud by byl parlament rozpuštěn a politické strany zrušeny. Jak pravděpodobné podle Vás je, že se to v příštích pěti letech stane?“ (viz tabulku 2).

³ Znění otázky: „Pokud by byl parlament rozpuštěn a politické strany zrušeny, Vy byste rozhodně souhlasil, spíše souhlasil, spíše nesouhlasil, rozhodně nesouhlasil.“

Bezmála třetina oslovených (32 %) by podle svých slov souhlasila s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran v naší zemi. Nesouhlas s takovým krokem vyslovila nadpoloviční většina dotázaných (55 %). Názory respondentů se oproti situaci v prosinci 2004 a v únoru 2007 téměř nezměnily, zejména oproti roku 2004 však mírně přibylo lidí, kteří by s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran souhlasili (27 % v r. 2004, 32 % v r. 2008).

S rozpuštěním parlamentu by častěji souhlasili lidé se subjektivně deklarovanou špatnou životní úrovní, nezaměstnaní, důchodci a přívrženci KSČM.

Všech oslovených jsme se dále zeptali na jejich postoj k demokratickému režimu obecně.⁴

Tabulka 4: Postoj k demokratickému režimu obecně – podíl občanů souhlasících s výroky (v %)

	prosinec 2004	únor 2007	únor 2008
Demokracie je lepší než jakýkoliv jiný způsob vlády.	54	49	49
Za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší než demokratický.	19	24	22
Pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.	22	23	24
neví	5	4	5

Polovina českých občanů se domnívá, že demokracie je lepší než jakýkoliv jiný způsob vlády. Názor, že za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší než demokratický, zastává 22 % obyvatel naší země. Další přibližně čtvrtina respondentů (24 %) si pak myslí, že pro lidi, jako jsou oni sami je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.

Z hlediska sociodemografických charakteristik voličů patří mezi zastánce demokratického vládnutí zejména lidé ve věku 20 až 44 let, dotázaní s dobrou životní úrovní a s vyššími stupni vzdělání (středoškolské s maturitou a vysokoškolské), ekonomicky aktivní, studenti, vedoucí pracovníci, osoby samostatně výdělečně činné a voliči ODS a Strany zelených. Mezi těmi, kteří preferují autoritativní vládu, figurují častěji lidé ve věku 45 až 59 let, respondenti označující svoji životní úroveň jako „ani dobrou, ani špatnou“, dotázaní se středním vzděláním bez maturity, kvalifikovaní dělníci a příznivci KSČM a ČSSD. Ve skupině dotázaných, kteří se přiklonili k variantě, že je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim se častěji objevovali lidé starší 60ti let, oslovení se špatnou životní úrovní a s nižšími stupni vzdělání (ZŠ, střední bez maturity), ekonomicky neaktivní, důchodci, nezaměstnaní, nekvalifikovaní dělníci a potenciální voliči KSČM a ČSSD.

⁴ Znění otázky: „Se kterým z následujících výroků nejvíce souhlasíte? (viz tabulku 4)“

Doplňující dotaz byl zaměřen na to, jaké konkrétní nedemokratické formy vládnutí by respondenti upřednostňovali.⁵

Tabulka 5: Názory na nedemokratické alternativy současného politického systému (v %)

	Souhlasí		Nesouhlasí	
	XI/2004	II/2008	XI/ 2004	II/2008
Měli bychom se vrátit ke komunistickému způsobu vlády.	12	14	79	77
Nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl.	14	15	77	77
V této zemi by měla vládnout armáda.	1	1	94	96

Pozn.: Data v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ souhlasí a „rozhodně“ a „spíše“ nesouhlasí. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Komunistický režim či určitý typ režimu autoritářského se silným vůdcem, který by nahradil parlament, by upřednostňoval zhruba stejný podíl dotázaných (14 resp. 15 %). Více než tři čtvrtiny dotázaných (shodně 77 %) se naopak v obou případech vyjádřily zamítavě. Zcela zanedbatelný počet dotázaných by souhlasil s nastolením vojenské diktatury, nesouhlas vyslovilo 96 % občanů. V porovnání s šetřením provedeným v r. 2004 nebyly zaznamenány prakticky žádné názorové posuny.

Sociodemografické schéma příznivců návratu ke komunismu resp. nastolení autoritativního způsobu vlády bez parlamentu a v čele se silným vůdcem je v zásadě totožné: častěji se jedná o oslovené se špatnou životní úrovní, dotázané starší 60ti let, důchodce, nezaměstnané a potenciální voliče KSČM. Sociální strukturu zastánců vojenské diktatury nelze seriózně rozkrýt, neboť získaný vzorek je příliš malý.

Další dotaz mapoval názory na to, do jaké míry je pravděpodobné, že se v nejbližších pěti letech uplatní nějaká nedemokratická alternativa politického systému, tj. že bude zaveden komunistický systém, vlády se chopí autoritářská vláda se silným vůdcem nebo bude vládnout armáda.⁶ Získané výsledky ilustruje tabulka 6.

⁵ Otázka: „Současný politický systém není jediný, který tato země měla. Někteří lidé se domnívají, že by se nám vedlo mnohem lépe, pokud by se zde vládlo jinak. Co si o tom myslíte Vy?“

⁶ Otázka: „Jak moc je podle Vás pravděpodobné, že by v nejbližších pěti letech...“

Tabulka 6: Názory na to, zda se v nejbližších pěti letech uplatní nedemokratická alternativa politického systému (v %)

	Je to velmi pravděpodobné		Je to možné		Není to příliš pravděpodobné		Není to vůbec pravděpodobné	
	2004	2008	2004	2008	2004	2008	2004	2008
Bude obnoven komunistický systém	2	1	12	10	35	30	46	56
Silný vůdce nahradí vládu a volený parlament	1	1	6	5	29	28	58	62
Vláda armády	1	0	2	1	21	18	71	76

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Obnovení komunistického režimu považuje za velmi pravděpodobné nebo alespoň možné zhruba desetina dotázaných (11 %), nahrazení parlamentu a vlád silným vůdcem 6 % a vládu armády pouze jedno procento.

Další otázka mapovala obecné hodnocení politického systému před rokem 1989, po roce 1989 a současného politického systému prostřednictvím „školního“ oznámkování⁷. Výsledky šetření jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7: Známkování politických systémů v ČR (v %)

„Známka“	Politický systém před rokem 1989	Politický systém v roce 1989	Současný politický systém
1	3	4	2
2	10	28	20
3	21	41	36
4	24	16	25
5	31	5	15
neví	11	6	2
Průměrná známka	3,78	2,90	3,31

Podle „průměrné známky“ byl nejlépe hodnocen politický systém po r. 1989 (2,90), o něco hůře systém současný (3,31) a nejkritičtěji se čeští občané vyjádřili k politickému systému před rokem 1989.

⁷ Otázka: „Pokuste se známkami jako ve škole ohodnotit následující politické systémy podle toho, jak je Vy sám vnímáte. Jednička je nejlepší hodnocení, pětka nejhorší.“